

فرایند ارزش‌یابی برنامه‌های درسی

دکتر غلامعلی احمدی

دکترای برنامه‌ریزی درسی

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید رجایی

در این مقاله پس از اشاره ای کوتاه به مفهوم برنامه ریزی درسی، نقش ارزشیابی در مراحل مختلف طراحی، تولید و اجرا برنامه های درسی معرفی شده است و نمونه هایی الگوهای ارزش یابی برنامه و چگونگی تهیه طرح ارزشیابی توضیح داده شده است. در بخش پایانی به دنبال معرفی فرایند ارزش یابی برنامه های درسی در نظام آموزش و پرورش ایران موانع و محدودیتهای مربوط به آن شناسایی شده و در پایان برای رفع مشکلات موجود پیشنهادهایی از سوی نگارنده عرضه شده است.

ارزش یابی برنامه به عنوان عنصری جدانشدنی از مراحل مختلف برنامه ریزی درسی قلمداد می شود که در نهایت، فرایند اصلاح و بهبود برنامه را در مراحل طراحی، تولید و اجرای برنامه دنبال می کند. برای ارزش یابی از برنامه های درسی الگوهای متنوعی از سوی صاحب نظران پیشنهاد شده است که برخی از آنها به بازده برنامه و میزان تحقق هدفها توجه دارد و برخی دیگر بانگرس سیستمی به ارزش یابی زمینه در رونداد، فرایند و بازده برنامه می پردازد.

ارزش یابی برنامه درسی قبل از هر چیز نیازمند تهیه یک طرح ارزش یابی است که در آن پس از تعیین هدفها و انتخاب الگوی مناسب ارزش یابی لازم است متغیرهای مورد ارزش یابی، تعریف شده و معیارهای مربوطه مشخص گردند. در تهیه این طرح همچنین باید سوالات ویژه ارزش یابی بیان شده و ابزارهای مناسب برای جمع آوری داده ها پیش بینی و معرفی شوند. عامل ارزش یابی در پایان این طرح باید معین کند که از چه روش هایی برای تجربه و تحلیل داده ها استفاده خواهد کرد و نتایج نهایی را چگونه مورد قضاوت و داوری قرار خواهد داد.

باینکه فرایند برنامه ریزی و تألیف کتابهای درسی در ایران از سابقه نسبتاً طولانی برخوردار است ولی ارزش از برنامه ها و کتابهای درسی سابقه چندانی ندارد. این کار به طور جدی از سال ۱۳۴۵ به دنبال تغییر نظام آموزشی آغاز می شود. علی رغم پیش بینی فرایند ارزش یابی و مراحل مختلف طراحی و تولید برنامه های درسی اکثر ارزش یابی های انجام شده پس از تولید برنامه ها و در مرحله اجرا صورت گرفته است. ارزش یابی برنامه ها به شیوه فرایندی پس از پیروزی انقلاب و به ویژه در پنج سال اخیر در دفتر برنامه ریزی و تألیف کتابهای درسی (در بخش نظری و فنی و حرفه ای) آغاز شده است. گرچه این کوشش ها گرچه امید وار کننده است ولی هنوز موانع و محدودیت های فراوانی در مسیر این راه وجود دارد که در این مرحله ضمن معرفی آنها راه کارهای عملی برای کاهش و رفع آنها پیشنهاد شده است.